

MATKARAPORTTI

Itävaltaan Steyr-Kirchdorfin alueelle 6.- 10.12.2006

Matkalle osallistuivat Päijänne-Leader alueelta :

Liisa Helanto, projektipäällikkö, Eloisa maaseutu , Koulutuskeskus Salpaus
Elina Leppänen, kyläasiamies/ projektipäällikkö, P-H Kyläohjelma, Koulutuskeskus Salpaus
Jarno Räsänen, luontoyrittäjyysopettaja, Koulutuskeskus Salpaus
Jere Rauhala, puistonjohtaja, Päijänteen kansallispuisto, Metsähallitus
Pekka Niemelä, maaseutuasiamies / hallituksen jäsen , Päijänne-Leader ry
Katja Huhmarkangas, Vs. toiminnanjohtaja/ projektipäällikkö, Palmikko, Hämeen käsi- ja taideteollisuus ry
Sanna Kiuru, projektikoordinaattori, Veejjakaja ry

Itävaltalaiset isännät/ emännät sekä asiantuntijat olivat :

Andreas Schilcher, LEADER -toiminnanjohtaja, LAG ANNE, Reginalforum Steyr-Kirchdorf
Hildegund Morgan, projektin koordinointi, h.c.Regional Akademie
Judith Cerwenka, erityisasiantuntija, Naisten säätiö / Frauenstiftung Steyr

Karl Sieghartsleitner, kylien ja matkailun kehittäjä Steinbachista
Hartmann Pölz, Kalkalpenin kansallispuisto
Erich Mayrhofer, johtaja , Kalkalpenin kansallispuisto
Leo Döcker, johtaja, Villa Sonwend
Rainer Kletzmair, vaellusopas Kalkalpenin kansallispuistossa
Manfred Rußmann, muusikko, ex – toiminnanjohtaja LAG ANNE
Elisabeth Fuxjäger, opettaja, Unterlaussan kulttuuriyhdistys (Weyer)
Beate Seckauer, keraamikko, naisyrittäjyysverkosto
Susanne Oyrer, soveltavan ympäristökasvatuksen Instituutti / IFAU Steyr
Heidi Hofer, projektipäällikkö, Maatilanaisten kauppa/ reilukauppa
Jutta Tanzer opettaja, kirjailija, nukketeatteri Dietach
Traudi Holzer, maatilan emäntä, luonnonmukainen viljely ja suoramyynti
Georg ja Monika Brandner, Kansallispuistomaatila, lomahuoneistojen vuokraus
Holzingerin tila, Kansallispuistomaatila, taimenen kasvatusta
Gudrun Graf, maatilatori Steyrissa, suoramarkkinointi

Matkan ohjelma:

Keskiviikkona 6.12.

- klo 8.00 Lähtö Itävaltaan Helsingistä
klo 11.05 Saapuminen Linziin - Hörsching
klo 11.30 Siirtyminen Steinbachiin
klo 12.30 Lounas Steinbachissa toiminnanjohtaja Andreas Schilcherin kanssa

klo 14.00 LAG ANNE n LEADER- toiminnan esittely / Andreas Schilcher
Tapaaminen Karl Sieghartsleitnerin kanssa, joka toimi aikaisemmin Steinbachin pormestarina ja on nykyään Steyrtalin alueen matkailujohtaja. "Steinbacher Weg" – esittely / Steinbachin palkittu kylien kehittämisen malli.
Opastettu kiertokäynti kylässä, joulutorin ja seimimuseon esittely

klo 17.30 Siirtyminen Mollniin ja majoittuminen kahdeksi yöksi Majatalo Klausneriin

Torstaina 7.12.

- klo 9.00 Tapaaminen Hartmann Pölzin kanssa/ Kalkalpenin kansallispuisto / Mollnin opastus- ja tietokeskuksen esittely (www.kalkalpen.at)
klo 10.30 Siirtyminen Windischgarsteniin, joka on kansallispuiston toinen näyttely – ja tietokeskus. Vierailu maisematornissa, josta huikemat näkymät puistoon ja vuorille.

- klo 12.00 Lounas Villa Sonnewendissa, joka on kansallispuiston yhteistyöyrittäjä
- klo 13.30 **Ryhmä 1:** Kansallispuiston yrittäjäverkosto / yrittäjätapaaamia
Erich Mayrhofer, Kalkalpenin kansallispuiston johtaja, Leo Döcker, Villa
Sonnewendin toimitusjohtaja, Rainer Kletzmair, vaellusopas
- klo 13:30 **Ryhmä 2:** Kylätoiminta ja käsityöyrittäjäyys / toimijoiden tapaaamia
Siirtyminen Unterlaussa (Weyer)
Elisabeth Fuxjäger, opettaja, Unterlaussin kulttuuriyhdistys, Beate Seckauer,
keraamikko ja Hildegund Morgan, projektin koordinointi
- klo 17:00 Siirtyminen Mollniin
klo 19:30 Illallinen ja yhteistyökumppanien tapaaaminen
Manfred Rußmann

Perjantaina 8.12.

- Klo 9.00 Siirtyminen Maria Neustiftiin
Klo 10.00 Kävelykierros keskustassa ja tutustuminen kylätaloon ja suoramyntipisteeseen

Ryhmä 1: Kansallispuiston yrittäjäverkosto / yrittäjätapaaamia ja toiminnan
suunnittelua / jatkuu
Susanne Oyrer, IFAU Steyr
Holzingerin ja Brandnerin Kansallispuistomaatilat

Ryhmä 2: Yhteistyökumppanien tapaaamia ja toiminnan suunnittelua / jatkuu
Hildegund Morgan, Judith Cerwenka,
Heidi Hofer, Maatilanaisten kauppa/ reilukauppa, Jutta Tanzer, kirjailija, Traudi
Holzer, luonnonmukainen viljely ja suoramynti
Suomalaisen käsiyökoulun ja Palmikko-projektin esittely

- klo 16.00 Siirtyminen Steyriin ja majoittuminen kahdeksi yöksi Majatalo Mayriin
St.Ulrichissa.
- klo 17.00 KV-ohjausryhmän kokous ja suunnittelupalaveri
klo 19:00 Illallinen ja yhteistyökumppanien tapaaaminen

Lauantaina 9.12.

- klo 9.00 Tapaaaminen Gudrun Graf in kanssa / Maatilatoriin tutustuminen Steyrissa
klo 10.00 Vapaata tutustumista kaupungin joulutoreihin ja käsityöläisten myyntinäyttelyyn
Steyrin linnassa ja Gastenissa
- klo 14.00 Varaus / Inhappytants- yhteistyöhankkeen suunnittelua / jatkuu
klo19.00 Perinteinen Adventtikonsertti St Ulrichissa, jonka jälkeen hehkuviinit ja St.
Ulrichin pormestarin tapaaaminen seurakuntatalolla

Sunnuntaina 10. 12.

- klo 9.00 Lähtö Steyrista Linziin
klo 11.10 Lento Linzistä Frankfurtin kautta Helsinkiin
klo 17.40 Saapuminen Helsinkiin

Opinto- ja neuvottelumatka Itävaltaan Steyr-Kirchdorfin alueelle 6.- 10.12. 2006/ keskeiset tutustumiskohteet

Keskiviikko 6.12.

Steinbach

Saavuimme aikataulun mukaan Linziin – Hörschingin lentokentälle, josta siirryimme pikkubussilla Steinbachiin lounaalle Andreas Schilcherin kanssa. Andreas on aloittanut toiminnanjohtajana vain kuukausi sitten, mutta tuntee onneksi Leader -toimintatavan vanhastaan. Esittelykierrros sujui leppoisasti knöödelejä nauttien tyypillisessä itävaltaisessa maaseuturavintolassa.

Lounaan jälkeen suuntasimme Leader -toimistolle, joka sijaitsee vanhassa maalaisbarokki-tyylisessä pappilassa, joka huolellisesti entisöity 1990 -luvun alussa. Tällöin Steinbachissa oli paljon ränsistyneitä rakennuksia, ja vanhan pappilan kunnostus nousi kunnan uudistumisen symboliksi. Vanhat seinämaalaukset ja keramiikkauunit sekä lattiat saatiin säilytettyä, ja muu uudistettiin huomiota herättävän tyylikkäästi. Rakennuksen korjaukseen käytettiin paikallisia voimia; 6 työtöntä työllistyi, ja paikalliset yritykset saivat rakennusurakoita. Alueen viljelijät kutsuttiin neuvonpitoon talon lämmityksestä, ja niin syntyi osuuskunta, joka pyörittää hakelämpölaitosta ja pientä kaukolämpöverkostoa. Myöhemmin on syntynyt neljä lämpölaitosta lisää, toimintaa pyörittää 20 maanviljelijää.

Talossa työskentelee aluehallinnon virkailijoita ja eri yhdistysten työntekijöitä. Lisäksi talossa on mm. graafinen toimisto, matkailuneuvonta ja musiikkikoulu. Tällä hetkellä työpaikkoja on kaikkiaan 24.

LAG ANNE n LEADER- toiminnan esittely

Andreas Schilcher esitteli lyhyesti LAG ANNE:n toiminnan kuluvalle ohjelmakaudella ja myös suunnitelmat vuosille 2007- 2013. Itävallan Leader-ohjelman valmistelu on noin vuoden myöhässä Suomen aikatauluista, sillä työ on vasta käynnistymässä; uudet ohjelma-alueet on määritelty ja kehittämisstrategiaa laaditaan työpajoissa ja seminaareissa.

Toimintaryhmän ANNE:n nimi tulee sanoista Actiongroup Nationalpark Naturregion Eisenwurzen. Alue käsittää 40 kuntaa, 94 000 asukasta ja Leader -rahoitus ohjelmakaudelle 2000 –2006 on ollut 1,65 milj, euroa. Ryhmä on rahoittanut 25 alueellista projektia ja kaksi kansainvälistä yhteistyöhanketta Suomen Päijänne-Leaderin kanssa.

Tulevalla kaudella 2007 – 2013 Steyr-Kirchdorfin alue jakautuu kahdeksi, niin että eteläinen Kalkalpenin kansallispuistoon rajoittuva maaseutualue jää omakseen, ja pohjoiseen Steyrin kaupunkimaisemmalle alueelle perustetaan uusi toimintaryhmä. Kuntien lukumäärä ryhmässä puolittuu ja alue pienenee hiukan, pohjoisessa mukaan tulee uusia alueita, joilla ei aikaisemmin ole ollut Leader -toimintaa. Itävallassa alle 50 000 asukkaan kaupungit voivat sisältyä Leader -alueeseen.

Andreas esitteli myös joitain LAG ANNE:n kärkihankkeita kuten Kansallispuiston Partnerien toiminnan kehittämistä, oppilaitosyhteistyötä alueen työmahdollisuuksien esilletuomiseksi ja vapaaehtoistyön tukemista työpajoin, kurssein ja neuvontapalveluilla.

'The Steinbach Way' - Steinbachin palkittu kylien kehittämisen malli.

Karl Sieghartsleitner toimi aikaisemmin Steinbachin pormestarina 16 vuotta ja on nykyään Steyrtalin alueen matkailujohtaja. Eläkkeellä ollessaankin tämä energinen herrasmies esittelee iloisesti Steinbachin mallia vierailijoille, mutta kiertää myös maailmalla aina Kiinaa myöden kertomassa onnistumisen reseptistä.

Steinbachin kunta oli vauras veitsien ja ruokailuvälineiden valmistuksesta, jota oli jatkunut paikkakunnalla 500 vuotta. Kriisi alkoi 60- ja 70-luvuilla, jolloin maailmalla tehtiin halvempia tuotteita, ja paikalliset yritykset ajautuivat vararikoon. v. 1967 työttömyysprosentti oli 15 %, poismuutto kiihtyi ja palvelut, kaupat, käsityöläiset, majatalot ja maatilat vähenivät rajusti tämän 20 vuotta kestäneen taantumisen aikana.

Vuonna 1986 Karl Sieghartsleitner valittiin pormestariksi ja hänen kaudellaan lähdettiin määrätietoisesti kehittämään paikkakuntaa strategisen suunnittelun avulla. Vahvuuksiksi löydettiin vanha, upea rakennuskanta ja vahva kulttuuriperinne, laaja hedelmäviljely (yli 300 erilaista, joista 120 eri omenalajikkeita), luonnonmukaiset maatilat, vilkas yhdistystoiminta ja valmius tavoitteelliseen yhteistyöhön.

Steinbachin malli on Karlin mukaan pieni ja dynaaminen, jonka tavoitteena on vahvistaa paikallistaloutta. Sosiaalisen pääoman syntyminen on myös oleellista ja luovuudelle on tärkeää innostava ilmapiiri. Toimintaa tarkastellaankin siitä näkökulmasta, miten se parantaa vuorovaikutusta ja lisää sosiaalista pääomaa. Myöhemmin periaatteisiin on lisätty myös globaali vastuu; taloudellisen kestävyys rinnalle nousee myös sosiaalinen ja ekologinen kestävyys. Karl on iloinen saadessaan olla mukana auttamassa entisen Itä-Euroopan maiden projekteja löytämään uusia kehityssuuntia. Vaatimattomasti hän mainitsee, että monet seudulliset kehittämisajatukset ovat Steinbachista lähtöisin.

15 vuoden aikana on toteutettu yli 60 kehittämishanketta liittyen kyläyhteisön elämän laatuun, kulttuuriin ja identiteettiin, työllisyyteen ja paikallistalouteen sekä luontoon ja ympäristöön. Esimerkkeinä mainittakoon Steinbachin Adventtiajan tapahtumat, joissa esim. kylän keskusaukio on muutettu adventtikalenteriksi ja liike-elämä sekä yhdistykset osallistuvat perinteisen joulun tekemiseen 400 henkilön voimin. Vierailijoita on vuosittain 25 000, joka on siis yli kymmenen kertaa kylän asukasluku. Museojunanrata Steyrin kaupunkiin ja maailmanlaajuinen seiminäyttely houkuttelee seudulle 100 000 matkailijaa adventtiaikaan.

Steinbachin luonnonmukaisen hedelmäviljelyn kehittäminen ja vanhojen lajikkeiden tutkimustyö tuotti jatkojalostukseen kuivattuja hedelmiä, tuoremehuja ym., joita toimitetaan 50 majataloon ja ravintolaan. Lähes 60 tuottajaa saa hedelmäviljelystä lisäansiota ja perinteiset hedelmäpuutarhat säilyivät ihastuttamassa kukkaloistollaan maisemaa keväisin.

Johdannon jälkeen Karl vei meidät Steinbachin mallista kertovaan näyttelyyn, ja saimme maistaa sekä kuumaa mostia (omenaviini) että luonnonmukaista hedelmämehua. Illan

tummetessa tutustuimme seimimuseoon, jossa on esillä 450 erilaista kuvaelmaa jouluyön ihmeestä kaikkiaan 90 eri maasta. Osallistuimme myös keskusaukiolla adventtikalenterin luukun avaamisseremoniaan ja Pyhän Nikolauksen vierailuun.

Torstaina 7.12.

Nationalpark Kalkalpen, opastuskeskus Mollnissa ja Windischgarstenissa

Molln on 4 000 asukkaan pieni kunta laakeassa laaksossa vuorien keskellä. Se on kuuluisa Munniharpun (Jews Harp) valmistuksen perinteestä, joka on jatkunut paikkakunnalla yli 400 vuotta. Mollniin sijoittuu myös Kalkalpenin kansallispuiston pääopastuskeskus, vaikka puistoon on matkaa 20 kilometriä. Selitys opastuskeskuksen sijainnille löytyy paikallisesta politikoinnista.

Kansallispuisto Kalkalpenilla on kolme läpi vuoden toimivaa vierailukeskusta. Mollnin keskus keskittyy veden eri olomuotojen esittelyyn ja niiden vaikutuksiin maisemassa vuosisatojen kuluessa. Wunderbaerkogel näkötornin yhteydessä esitellään vuoriston lumoa kasveineen ja eläimineen ja Ennstalin opastuskeskus kertoo luonnontilaisen metsän ihmeistä.

Mollnin vierailukeskuksen vesinäyttelyyn meidät tutustuttaa Galudia. Mollin keskuksessa työskentelee puiston 45 vakinaisesta työntekijästä 30. Puistolla on mm. oma vedentutkimusyksikkö, sillä kallioiden onkaloissa virtaava sadevesi ja alueen 700 lähdettä tarjoavat kiinnostavaa tutkimusaineistoa laajempaankin käyttöön. Pari vuotta sitten löytyi myös erittäin vaikeakulkuinen tippukiviluola, joka on toistaiseksi pelkästään tutkimuskäytössä.

Jatkamme keskustelua Hartmann Pölzin kanssa, joka kertoo kansallispuiston historiasta ja omistussuhteista. Puisto perustettiin v. 1997, jolloin 8 kuntaa antoi maata kansallispuiston alueeksi. Viime vuonna mukaan liittyi 9 kuntaa lisää, jotka halusivat kansallispuisto statuksen. Kaikki asukkaat eivät kuitenkaan ole niin innokkaasti mukana ja sopimuksia kirjoitetaan pikkuhiljaa. Matkailuyritykset eivät aina oivalla kansallispuiston markkina- ja imagoarvoa. Metsäystyöskentelyt ovat myös usein ratkaisevia, sillä puiston alueella voi metsästä vain erityistapauksessa.

88 % maasta omistaa Itävallan metsähallitus ja 12 % yksityiset henkilöt ja kirkko. Kansallispuisto on yhtiömuodoltaan osakeyhtiö, jonka omistavat 50 % Itävallan valtio ja 50 % Ylä-Itävallan osavaltio. Kansallispuisto Oy maksaa suojelukorvauksia valtiolle ja yksityisille maanomistajille. Liiketoimintaa on helpompi harjoittaa osakeyhtiöpohjalta.

Kansallispuistolla on kolmenlaisia yhteistyökumppaneita (Partners): luonnonmukaiset maatilat, vaellus- ja eräoppaat ja leipomot, ravintolat ym. Puisto tekee sopimukset yrittäjien kanssa kansallispuiston tunnuksen käytöstä, ja vastavuoroisesti yrittäjät saavat esim. vapaalippuja, esitteitä ym. Puistolla on 25 partneria, joiden vuosittainen maksuosuus on 150 euroa, erikoispartnerit 2 000 euroa.

Juttutuokion jälkeen siirryimme autolla Windischgarsteniin, jossa kiipeämme 21 m korkeaan maisematorniin, josta huikemat näkymät puistoon ja vuorille. Käymme katsomassa myös 15 min esittelyelokuvan; aiheena siis Kalkalpenin luonto ja eläimet.

Molemmassa opastuskeskuksissa katsastimme myös matkamuiستotarjonnan ja totesimme

paikallisten tuotteiden mm. käsitöiden puuttuvan kokonaan. Luonnonmukaisesti kasvatetuista vihanneksista tehtyä yrttisuolaa oli tarjolla, mutta tuotekehitystä voitaisiin selvästi tehdä.

Lisätietoja www.kalkalpen.at

Villa Sonwend / Kansallispuistojen johdon palaveri

Nautimme lounasta Villa Sonwendissä, joka on kansallispuiston yhteistyöyrittäjä. Puiston johtaja Erich Mayrhofer liittyi seuraamme, ja esittelimme hänelle Inhappytants – projektin tavoitteita ja sisältöä. Erich oli varannut koko iltapäivän tapaamiseen suomalaisten kanssa, ja tämä koettiin huomionosoituksensa kiireisen miehen taholta. Kieltämättä asiaan vaikutti myös se, että myös Suomesta paikalla oli myös puistonjohtaja.

Lounaan jälkeen jakauduimme kahteen ryhmään: Jere, Jarno ja Pekka jäivät esittelemään suomalaisia toimintamalleja (Metsähallitus ja Koulutuskeskus Salpaus) Erichille ja Andeakselle; mukaan liittyi myös Villa Sonwendin johtaja Leo Döcker ja kansallispuiston yritysverkottajan Rainer Kletzmair. Tapaamisessa keskusteltiin itävaltalaisien tavasta verkottaa kansallispuiston ja lähialueiden yrityksiä, sekä heidän sopimuskäytännöistään. Suomalaiset saivat myös kutsun ensi kesänä vietettävään kansallispuiston 10 - vuotisjuhlaan.

Unterlaussa/ Kylätoiminta ja matkailu

Toisen ryhmän muodostivat Elina, Liisa, Sanna ja Katja. Reipasotteisen kuljettajamme kanssa ajoimme Unterlassan kylään maisemallista Alppitietä Hengstpassin kautta. Vastassa meitä oli Hildegund Morgan, joka tulee koordinoimaan Itävallan Inhappytants -projektia. Suomen vierailulta tuttuja olivat myös Elisabeth Fuxjäger, joka toimii opettajana Weyerin keskustassa ja on aktiivinen toimija mm. Unterlaussan kulttuuriyhdistyksessä sekä keraamikko Beate Seckauer.

Unterlaussan kylä sijaitsee kapeassa laaksossa, jonka pohjalle aurinko ei talvisaikaan paista lainkaan. Tällä hetkellä kylässä on noin 300 asukasta, mutta kylä on nähnyt vauraampiakin aikoja 1900 luvun alussa, jolloin lähialueen bauksiittikaivoksissa työskenteli 1 000 henkilöä. Vierailimme ensin pienessä kaivosmuseossa, jota pitävät yllä Wienistä muuttanut iäkäs pariskunta, joka oli kunnostanut kaivosalueen huonokuntoisen talon esitelläkseen alueen perinteitä.

Unterlaussan kylällä oli vuosisataiset perinteet kaivostoiminnasta: rautaa, hiiltä, erilaatuista bauksiittia ja myös pieninä pitoisuuksina uraania. Hiilen louhinta päättyi 1949, bauksiitin 1964, koska malmin kuljetus oli kallista; kuljettimin, rautateitse, jokilaivoin Tonavaa pitkin Saksaan, ja taas takaisin alueelle alumiinin jalostukseen. Louhinnan päättymisen taannutti kylää; poismuutto lisääntyi, palvelut karkasivat keskuksiin ja väestö ikääntyi.

Kaivosperinteessä nähdään kuitenkin mahdollisuuksia myös matkailulle. Kansallispuiston alueella 8 km päässä on

hyväkuntoinen kaivoskäytävä, joka voitaisiin pienin investoinnein kunnostaa matkailunähtävyydeksi. Kaivosperinnettä on tarkoitus myös tallentaa haastattelemalla vanhoja kaivostyöntekijöitä.

Elisabeth esitteli myös rakenteilla olevan hulppean kylätalon, jonka kustannusarvio on 77 000 euroa + talkootyötä 5000 tuntia. Erittäin huonokuntoinen vapaapalokunnan talo kunnostetaan kylätaloksi. Vapaapalokunnan kalustotilat tulevat pohjakerrokseen ja kylän juhlasali toiseen kerrokseen. Kyläläiset rakentavat vapaaehtoisvoimin kylätalon, rahoitus materiaaleihin saadaan kunnalta ja osa-valtiolta. Talo tulee kylässä toimivien yhdistysten käyttöön, joita on yhdeksän mm. torvisoittokunta. Talo valmistuu syksyllä 2007.

Unterlaussan kylässä tutustuimme vielä 15 oppilaan kyläkouluun opettaja Edith Schaoppin johdolla. Koulussa on yksi opettaja ja toinen tuntiopettaja käy muutamina päivinä. Koulun leikkirakenteita on tarkoitus lisätä ja laajentaa matkailukäyttöön. Kävimme myös pienessä viehättävässä kyläkirkossa, jossa Benedikt-veljeskunnan pappi tulee kerran viikossa pitämään jumalanpalveluksen. Kyläläiset toimivat vapaaehtoisina kirkossa. Puiset seinäkuvat tuodaan kirkkoon takaisin, kun kyläläiset ostavat niitä 120 euron hinnalla.

Unterlaussan kyläkyty toimii kerran viikossa: palokunnan vapaaehtoinen ajaa palokunnan tila-autolla vanhuksia seuraavaan kylään 10 km päähän asioimaan kauppaan ja lääkäriin. Kunta tukee polttoaineen ja auton maksuissa. Asiakkaat maksavat 2 euroa matka.

Unterlaussan kyläisillä on suunnitelmia matkailun kehittämiseksi, kuinka he saisivat pysäytetty monet pyörällijät ja motoristit. Kaivoksen johtajan asunto palvelijoiden tupineen on ollut 10 vuotta tyhjiillään. Ideana on kunnostaa talo majoitustilaksi niin, että emännät hoitaisivat aamupala- ja evästarvikkeet tilauksesta.

Kylän kulttuuriyhdistys tekee kylälehteä kaksi kertaa vuodessa. Kylän ulkopuolisia yhdistyksen jäseniä on useita kymmeniä, joille lehti kertoo paikalliset uutiset.

Illan pimetessä palasimme Mollniin, jossa Gasthaus Klausnerissa illallista isännöi Andreas. Saimme kuulla Manfred Rußmannin musisointia munniharpulla, ja kuulla lisää soittoperinteen elvyttämisestä alueella.

Perjantaina 8.12.

Maria Neustift, kylätalo

Aamusumun jälkeen päivä valkeni taas aurinkoisen ja lämpimänä. Sääolot ovat tänä vuonna poikkeukselliset myös Itävallassa: Hinterstoderin pujottelun maailman cupin osa-kilpailua parin viikon päässä ei voida pitää lumen puutteen vuoksi. Alppiniityt todellakin levittäytyvät ympärillämme vihreässä loistossaan, ja lämmin Föhn-alppituuli puhalsi Maria Neustifin korkeudella navakasti (600 m).

Teimme pienen kävelykierroksen kylän keskustassa ja vuoden harjanteelta, josta hyvällä säällä näkee Tsekin vuoristoille saakka. Maria Neustift on 1 600 asukkaan kylä ja tunnettu pyhiinvaelluskohde Itävallassa. Seurakunta ja paikallinen kehittämissyhdystys päättivät vuonna 2000 rakentaa pappilan

välittömään läheisyyteen yhteisen kylätalon. Talo on arkkitehtuuriltaan moderni lasi- ja puurakennus, mutta muotoutuu kauniisti jyrkkään rinteeseen, johon se on rakennettu.

Talossa on tilat kokoontumiselle, juhlasali, naisten perustama kirjasto ja hanketyötilat neuvotteluhuoneineen. Taloa vuokrataan juhliin ja erilaisiin tilaisuuksiin. Juhlasalia käytetään mm. konsertteihin, liikuntaan ja esiintymiseen. Naisten paikallisen aktiviteetin pohjalta alkanut kirjastotoiminta on saanut talossa uudet, valoisat tilat.

Alakerrassa on osuuskunta NeuStifferin paikallisia tuotteita mm. punssia ja leivonnaisia sekä alueen maatilatuotteita ja paikallisia käsitöitä. Reilun kaupan tuotteiden osuus valikoimasta on lisääntyvää, ja niistä on kehitelty liikelahjatyyppejä tuotteita, joissa on yhdistetty paikallisia ja reilun kaupan tuotteita esim. suklaata erityispakkauksissa. Saimme myös maistella joululeivonnaisia ja tuhtia hedelmäleipää kahvin kera Heidi Hoferin ja Traudi Holzerin esitellessä toimintaa.

Seurakunnan ja kehittämissyösten yhteistyö on viime vuoden kuluessa kuitenkin mutkistunut, johtuen kunnallispoliittisista seikoista. Kirkon koetaan määräävän liiaksi toiminnasta ja tilojen käytöstä, joten kehittämissasioissa eletään nyt suvantovaihetta, eikä uusia asioita ole saatu liikkeelle.

Kahvin jälkeen jakaannuimme taas ryhmiin. Tällä kertaa Jere, Jarno ja Pekka lähtivät tutustumisretkelle paikallisten yrittäjien luo Susanne Oyrerin johdolla. Liisa, Elina, Sanna ja Katja jäivät neuvottelemaan paikallisten toimijoiden kanssa Maria Neustiftiin.

Kansallispuiston yrittäjäverkosto / yrittäjätapaamisia

Ennstalin alueen maatiloista 12 muodostaa yritysverkoston, joka toimii kansallispuiston ympärillä. Jokainen tila toteuttaa oman vahvuutensa kautta maatilamatkailua ja tarjoaa ohjelmaa osaksi jopa verkoston yhteisille asiakkaille. Laajasta aktiviteettivalikoimasta löytyy mm. maastopyöräilyä, yrttienkeruuta, mostin (omenaviinin) tekoa, perinnekäsitöitä, kalliokiipeilyä, forellin kalastusta, vaellusta, ratsastusta lapsille jne. Avainsanat tilojen yhteisessä esitteessä ovat rentoutua, kokea, nauttia, löytää ja voida hyvin.

Lisätietoja www.ferien-bauernhof.at.

Kävimme tapaamassa maatilamatkailuyrittäjiä Holzingerin ja Brandnerin tiloilla Laussan alueella. Kummassakin tarjottiin majoitusta ja aamupalaa sekä lisäksi erityisosaamisena kalastusta (Holzinger) ja kiipeilyä (Brandner).

Susanne Oyrer, joka toimii IFAU – nimisessä ympäristökasvatusta tarjoavassa yrityksessä ja osa-aikaisena oppaana kansallispuistossa, oli iltapäivän kanssamme ja vastasi lukuisiin kysymyksiimme puiston opas- ja kurssitoiminnasta.

Käsityörittäjyys ja tuotteiden suoramyynti

Iltapäivän suunnitteluosiossa käsityörittäjyyttä olivat kanssamme pohtimassa Hildegund Morgan, Judith Cerwenka, Heidi Hofer ja Traudi Holzer sekä Juta ja Petra Tanzer, jotka esittelivät KIKU-nukketeatterinsa toimintaa. Liisa kertoi ensi Inhappytants- Eloisa maaseutu – hankkeen suunnitelmistään Suomen osalta, ja Katja esitteli Palmikko-projektin toimintaa. Käsityöläisten tuotekehitysprojekti oli jotain uutta ja kiinnostavaa itävaltalaisille ja pohdimmekin sitä pitkän tovin. Katja esitteli myös suomalainen Käsityökoulu – mallin, jota oli erityisesti toivottu.

Kv-ohjausryhmän kokous ja suunnittelupalaveri

Koko ryhmä palasi taas yhteen illansuussa St. Ulrichissa, jossa pidimme ohjausryhmän kokouksen ja suunnittelimme kevääntoimintaa sekä laadimme alustavan aikataulun. Kokouksesta tehtiin erillinen muistio. Vierailuajankohdat saatiin sovittua seuraavasti:

- suomalaisten vierailu Itävaltaan / kansallispuisto vko 16 15.-19.4.2007
- itävaltalaisien vierailu Suomeen Kylämarkkinoille vko 20 11.-16.5.2007
- suomalaisten vierailu Itävaltaan/ kylätoiminta vko 38 20.- 24.9.2007
- Itävaltalaisien vierailu Suomeen/ käsityöläiset vko 44 1.- 5.11. 2007
- suomalaisten vierailu Itävaltaan Joulumarkkinoille joulukuu 2007
- itävaltalisten vierailu Suomeen, loppuseminaari, helmikuu 2008

Ensimmäisenä käynnistyy siis kansallispuisto-osio, sitten kylätoiminta ja käsityöläisyys. Kaikki nivoutuu kuitenkin yhteen, ja vierailut suunnitellaan sisällöltään monipuolisiksi ja maaseudun kehittämistä tukeviksi.

Palaverin jälkeen Katja esitteli Taito-innovaatiot projektin, jossa käsityö, matkailu ja elämystalous muodostavat alueen kulttuuriin liittyvän palvelukokonaisuuden.

Lauantaina 9.12.

Maatilatori ja kaupunkikierros

Lauantai-aamuna tapasimme Judithin Steyrin keskustassa maatilatorilla. Tori on perinteinen kaupungin ja maaseudun, tuottajan ja kuluttajan kohtaamispaikka kaupungeissa. Steyrin alueen 30 tuottajaa kokoontuu joka perjantaina klo 13 –16 ja lauantaina klo 8 - 11 maatilatorille myymään tuotteitaan. Tori on kuulu laajoista valikoimistaan, hygienian valvonnasta, tuotteiden tuoreudesta, mausta ja värikkästä valikoimasta. Torin tuotteista mukaan Suomeen lähtivät mm. luomuviinit, hunajasäilykkeet ja hedelmäinen joululeipä.

Tapasimme torilla myös Gudrun Grafina, joka organisoii torin vuokrausta ja siihen liittyvää toimintaa. Gudrunilla on itsellä 90 ha maata, joka on suuri Itävallassa, jossa keskikokoisilla tiloilla on 15 ha. Vanhan kartanon mailla on myös suuri perinnepuutarha, jota matkailijat voivat käydä katsomassa kesäisin.

Judith kertoi meille Steyrin historiaa, kaupungista joka syntyi kahden joen yhtymäkohtaan 1000 vuotta. Myös Steyr rikas oli rauta- ja puuteollisuudesta aina vuoteen 1945 saakka, jolloin alkoi taantuminen. Vasta nyt ollaan

saavuttamassa ennen sotaa ollut vauraus ja elintaso. Steyrin alueen nuoret lähtevät suurempiin keskuksiin opiskelemaan, sillä kaupungista puuttuu yliopisto. Uudistettu polytekninen korkeakoulu tosin houkuttelee nykyään opiskelijoita jo muualta Itävaltasta ja Euroopasta. Steyrissa on 40 000 asukasta. Lisätietoja Steyerin kaupungista www.steyr.at

Joulutorit ja käsityöläisten myyntitytelyt

Jatkoimme matkaa markkinakojujen reunustamaa kekusaukiota pitkin Lambergin linnaan, joka on kaupungin vanha barokkilinna 1700 -luvulta. Taiteilijoiden ja käsityöläisten myyntitytely pidetään linnassa nyt 18 kertaa. Esillä on korkeatasoisia, lasi-, puu-, keramiikka-, tekstiili- ja kirjontatöitä. Viime vuoteen verrattuna näyttely ei ollut juurikaan uudistunut, ja totesimmekin osastojen olevan samoilla vakituisilla myyjillä. Judith vahvisti tiedon, että myyntiosastoa linnasta on ehkä vaikea saada.

Tutustuminen joulutoreihin jatkui tämän jälkeen omatoimisesti, osan suunnistaessa Garstenin joulutorille kaupungin ulkopuolelle, osan jäädessä tutustumaan keskustan tarjontaan.

Garstenin adventtitoria voi luonnehtia idylliseksi ja kauniiksi kokonaisuudeksi, jonka yksityiskohdat ovat 30 vuoden aikana hioutuneet lähes täydelliseksi. Koululla pidettävä suuri käsityötori on tunnelmaltaan leppoinen joulutapahtuma, jossa on runsaasti perinteisiä työnäytöksiä. Suomalaisten käsityötuotteiden myyntikoju voisi olla täällä täydentämässä tarjontaa selkeällä skandinaavisella tavalla.

Adventtikonsertti St Ulrichissa

Hildegund oli kutsunut meidät kotikirkkonsa joulukonserttiin St Ulrichissa ja sen jälkeen hehkuviinille seurakuntasalille. Tapasimme myös kunnan pormestarin Johann Aignerin, jolla oli erityistä asiaa meille suomalaisille. Tämä asia osoittautui olevan euro-kolikoiden keräilyharrastus, mutta toki keskustelimme myös syyskuun 2007 Ylä-Itävaltan kyläkehittämisen messutapahtumasta (Ortsbildmesse), joka pidetään St Ulrichin Kleinrahmingenin kylässä. Suomaisten toivotaan esittelevän kylätoimintaansa messuilla.

Sunnuntaina 10. 12.

Aamulla lähdimme Steyristä kohti Linzin lentokenttää, jossa lento Frankfurtin kautta Helsinkiin lähti klo 11.10. Saavuimme Helsinkiin klo 18.00 ja Lahteen klo 20.25.